

De Betuwsche neef – J.J. Cremer

Handschrift gedateerd Den Haag 26 november 1859. In bezit van de Koninklijke bibliotheek. 20 fol.

1^e druk in: De Nederlandsche Spectator, 1860. 7 januari 1860, no. 1, p. 5; 14 januari 1860, no. 2, p. 13; 21 januari 1860, no. 3, p. 21; 28 januari 1860, no. 4, p. 29.

2^e druk in: De Oostpost, 28, 29, 30, 31 maart, 2, 3 april 1860.

3^e druk in: Stad en dorp. Vertellingen. Arnhem : D. A. Thieme, 1864. Guldens-editie no. 44. p. 76-122.

4^e druk in: Romantische werken, deel 13. Vertellingen en schetsen. Amsterdam : D. Noothoven Van Goor, 1881. p. 38-62.

5e druk in: Betuwsche novellen en een reisgezelschap. Leiden: A.W. Sijthoff, [c.a. 1887]. 6e druk. p. 87-94. Vijftig-cents-editie, no. 21.

6e druk in: Betuwsche novellen en een reisgezelschap. Leiden : A.W. Sijthoff's uitg.-mij, c.a. 1900. 7e druk. p. 96-118. Bibliotheek van Nederlandsche schrijvers.

7e druk in: Leidsche herdrukken. Leiden: A. W. Sijthoff, Leiden, [1906]. Leidsche herdrukken no. 17: De Betuwsche neef - Ritter Hans. p. 1-23.

8e druk in: De Betuwsche neef enz. acht novellen. Leiden: A.W. Sijthoff's uitg.-mij., [1909]. Bibliotheek voor het Nederlandsche volk. Deel 3. (Nieuwe uitgave van de Leidsche herdrukken). p. 1-23.

9e druk in: Betuwsche novellen en een reisgezelschap. Leiden : A.W. Sijthoff's uitg.-mij, c.a. 1918. 8e druk. p. 96-118.

10e druk in: Betuwsche novellen en een reisgezelschap. Leiden : A.W. Sijthoff's uitg.-mij, c.a. 1919. 8e druk. p. 96-118. Romantische werken.

11e druk in: Betuwsche novellen en een reisgezelschap: Wiege-Mie ...[et al.]: Naar de originele uitgave verschenen ca. 1890 bij A.W. Sijthoff – Leiden. Nijmegen: Uitgeverij "Historie", 1982. V, 325 p. ISBN 90.6313.015.5. Met een woord vooraf van J. Brouwer. p. 96-118.

12e druk in: Uit de oude doos, deel 2. Samenstelling Tjaard W.R. de Haan. Utrecht etc. : Uitgeverij Het spectrum, 1991. P. 88-117.

Vertaling Duits:

1866: In: Niederlandischen Novellen von originalen nacherzahlt von Adolf Glaser. Braunschweig: Friedrich Bieweg und Sohn, 1866. Bevat: Der Vetter vom Lande (p. 198 e.v.).

1873: In: Novellenschass des Auslandes : herausgegeben von Paul Heyse und Herman Kurz : achter Band. Munchen: Rudolph Oldenbourg, 1873. P. 183-232: Der Vetter vom Lande: aus den Niederlandischen von Adolf Glaser (1866).

1873: Der Vetter von Lande. Aus: Novellenschass des Auslandes : herausgegeben von Paul Heyse und Herman Kurz : achter Band. Munchen: Rudolph Oldenbourg, 1873. P. 183-232: Der Vetter vom Lande: aus den Niederlandischen von Adolf Glaser. Veszeny: Ngiyaw books, 2018. Herdruk van uitgave 1873. 53 p.

Vertaling Deens:

1874: Faetteren dra landet. In: Flyvende blade for literatur, kunst og samfundsporgsmaal: udgivet Wilhelm Moller. 1^e bind: noveller of digte. Kopenhagen, 1874.

1887: Faetteren dra landet. In: Fra tremmede forfattere, skitser og skildringer, paa Dansk ved. Vilhelm Moller. 1887.

Nieuwe Rotterdamsche courant, 1 januari 1860:

DE NEDERLANDSCHE SPECTATOR.

REDACTEUR: **Dr. M. P. LINDO**, en VASTE MEDEWERKERS: Dr. R. C. BAKHUIZEN VAN DEN BRINK, M. F. A. G. CAMPBELL, Jhr. Mr. J. DE WITTE VAN CITTERS, J. J. CREMER, F. A. T. DELPRAT, Cd. BUSKEN HUET, A. ISING, G. KELLER, L. MULDER, P. J. B. C. ROBIDÉ VAN DER AA, De Oude Heer SMITS, J. TIDEMAN, Mr. S. C. SNELLEN VAN VOLLENHOVEN en Mr. VOSMAER.

Inhoud: Wat wij willen. — Berigten, Mededeelingen enz.: NIEUW bewijs voor de uitvinding der Boekdrukkunst te Haarlem. Enz. — Spiritisme door LODEWIJK MULDER. — Aankondigingen en Beoordeelingen: Souvenirs et Correspondance de Madame Récamier. — J. J. CREMER, de *Betuwsche neef*. — Verscheidenheden. — Advertentien.

Bij dit N^o. is tevens verzonden N°. 1 van het *Album van 52 gelith. Platen*, in groot 4to., waarvan HH. Inteekenaren bij elk N^o. ééne Plaat ontrangen.

Prijs **f 3.—**, franco per post **f 3.15** per drie maanden. Advertentien kosten 10 cents per regel.

Nieuwe Rotterdamsche courant, 16 januari 1860:

Aan de Inteekenaren is verzonden:

Het 2de Nummer van

DE NEDERLANDSCHE SPECTATOR.

Redacteur: **Dr. M. P. LINDO.**

VASTE MEDEWERKERS:
Dr. R. C. BAKHUIZEN VAN DEN BRINK, M. F. A. G. CAMPBELL, Jonkh. Mr. J. DE WITTE VAN CITTERS, J. J. CREMER, F. A. T. DELPRAT, Cd. BUSKEN HUET, A. ISING, G. KELLER, L. MULDER, P. J. B. C. ROB. V. D. AA, DE OUDE HEER SMITS, J. TIDEMAN, Mr. S. C. SNELLEN VAN VOLLENHOVEN en Mr. C. VOSMAER.

INHOUD: Prachtjaarboekjes. — Berigten, Mededeelingen enz. — *Bilder-dijk*, door C. d. Busken Huët. — *Laatste Reizen in Palestina*, door Robidé van der Aa. — *Gunning's Leerboek der Scheikunde*. — *Cremer, de Betuwsche Neef*. — *Pluksel*. — *Correspondentie*. — *Advertentien*.

Bij het N^o. is gevoegd ééne **PLAAT**, de tweede van het Album van 52 Platen behoorende bij den Jaargang.

PRIJS PER 3 MAANDEN franco pp. **f 3.15.**

Het 2de N^o. is te Rotterdam in alle Boekwinkels voorhanden en wordt op aanvraag gratis verzonden.

Rotterdamsche courant, 20 januari 1860:

ziet onze vaderlandsche biographie zich door dezen zijnen arbeid grootelijks verrijkt, terwijl de daarbij gevolgde uitmuntende orde het volgen zijner nasporingen zeer gemakkelijk maakt. Niet slechts zijne voormalige stadgenooten, maar allen die in de kennis onzer vaderlandsche boekdrukkunst en hare voortbrengselen, en in de talrijke ingevlochten historische en letterkundige bijzonderheden belang stellen, moeten dus den geleerde dankbaar zijn, die zich zijne werkzame rust ook op deze wijze zoo goed heeft ten nutte gemaakt. Het boek, welks uitvoering de drukkerij der aloude familie eer aandoet, vinde dan ook een ruimer vertier dan men het, inzonderheid buiten Rotterdam, alleen op den titel af, welligt zou beloven.

DE NEDERLANDSCHE SPECTATOR, bij D. A. Thieme te Arnhem en Martinus Nijhoff te 's Gravenhage.

Onderscheidene dagbladen, en ook wij, deelden eenige maanden geleden het berigt mede dat, op eene enkele uitzondering na, de leden der redactiën van drie Nederlandsche tijdschriften zich vereenigd hadden om met 1° januari 1860, onder de hoofdredactie van

pen uitroepen.

En bij dat alles wordt het leven — het maatschappelijk leven onzes tijds, het leven in zijne meer individuele beteekenis — niet vergeten, maar afgespiegeld en weêrgegeven in vormen, der Kunst waardig en getuigende van de gave des opmerkers en het talent van den novellist. *De Betuwsche Neef* van J. J. Cremer belooft, in één woord gezegd, eene uitmuntende proeve van zijn zoo bekend en gevierd talent te worden. Jammer slechts dat de weinige uitgebreidheid van het tijdschrift het noodzakelijk maakt het ongeduldig verlangen der lezers naar het vervolg telkens eene week lang op de proef te stellen.

Daaraan evenwel is niets te verhelpen; misschien wel aan den vorm waarin en de plaats waar de verschillende wetenschappelijke, letterkundige en kunstberigten (en ook doodberigten) worden medegedeeld. Zou ook daarvan niet elke week een eenigzins meer zamenhangend, ook door den vorm boeiend geheel zijn te maken? Sommige buitenlandsche tijdschriften kunnen hier tot model strekken.

Met dezen wenk en wensch, dien wij der bekwame redactie in overweezing geven, nemen wij voor dit maal

Opregte Haarlemsche courant, 25 januari 1860:

* * * Zaterdag 21 dezer, is verzonden N°. 3 van:

De Nederlandsche Spectator.

Redacteur: Dr. M. P. LINDO, en vaste Medewerkers: Dr. R. C. Bakhuizen van den Brink, M. F. A. G. Campbell, Jhr. Mr. J. de Witte van Citters, J. J. Cremer, F. A. T. Delprat, Cd. Busken Huet, A. Ising, G. Keller, L. Mulder, P. J. B. C. Robidé van der Aa, de oude Heer Smits, J. Tideman, Mr. S. C. Snellen van Vollenhoven en Mr. Vosmaer.

Inhoud: *Vreemde Zangers en Nederlandsche ooren.* — Berigten, Mededeelingen, enz. — *Spiritisme II*, door LODEWIJK MULDER. — *Brief aan zijn Kleinzoön na Nieuwjaar*, door den ouden Heer SMITS. — J. J. CREMER, *de Betuwsche Neef*, (vervolg.) — Pluksel. — Correspondentie. — Advertentiën. — Tevens is verzonden N°. 3 der 52 Platen: „*Hoe men tegenwoordig in Nederland slaapt.*”

Prijs f 3,—, franco per post f 3,15 per drie maanden. Advertentien kosten 10 cents per regel.

Opregte Haarlemsche courant, 10 februari 1860:

* * * Zaterdag, 28 Januarij en 4 dezer, zijn aan HH. Inteeckenaren verzonden N°. 4 en 5 van den nieuwen Jaargang van

De Nederlandsche Spectator.

REDACTEUR: Dr. M. P. LINDO, en VASTE MEDEWERKERS: Dr. R. C. Bakhuizen van den Brink, M. F. A. G. Campbell, Jhr. Mr. J. de Witte van Citters, J. J. Cremer, F. A. T. Delprat, Cd. Busken Huet, A. Ising, G. Keller, L. Mulder, P. J. B. C. Robidé van der Aa, De oude Heer Smits, J. Tideman, Mr. S. C. Snellen van Vollenhoven en Mr. Vosmaer.

INHOUD van N°. 4: *Thomas Babington, Lord Macaulay* door B. v. d. B. — Berigten, Mededeelingen, enz. — *Bilderdijsk*, door Cd. BUSKEN HUET. — II. J. J. CREMER, *de Betuwsche Neef* (Slot). — Pluksel. — Correspondentie. — Tevens is verzonden N°. 4 der 52 Platen: Art. 111 van de (aanstaande) Wet op het Hooger Onderwijs: „*Een verslag omtrent de eorderingen der Professoren wordt jaarlijks in den Studenten-Almanak openbaar gemaakt.*”

INHOUD van N°. 5: *Centralisatie van Kunst.* — Berigten, Mededeelingen, enz. — *Ernst Moritz Arndt*, door B. v. d. B. — *Spiritisme*, III, door LODEWIJK MULDER. — Aankondigingen en Beoordeelingen: J. D. Passavant, *le Peintre-Graveur*, door M. C. — *Adolf Stieler's Hand-Atlas*, door G. MEES Az. — Pluksel. — Correspondentie. — Advertentien. — Benevens Plaat N°. 5: „*De vrijheid van den Humorist in Nederland.*”

Prijs f 3,—; franco per post f 3,15 per drie maanden. Advertentien kosten 10 Cents per regel.

Middelburgsche courant, 21 februari 1864:

hadden benevens onderscheidene kleine staten geen afgaardigden derwaarts gezonden. Omtrent den uitslag der beradslaging, die, zoo als ligt te vermoeden is, wel niet gunstig voor Oosterrijk en Pruisen wezen zal is echter nog niets bekend. De punten toch waarover men zich zal moeten uitspreken zijn de volgende: het miskennen van de bondszegen door de oostenrijksche en pruisische troepen; de regten van den prins van Augustenburg op de hertogdommen; en de geldigheid van het verdrag van 1852. Of de alliantie der kleinere staten welke verwezenlijking men blijkbaar met deze bijeenkomst beoogt, krachtig genoeg zal zijn om de beide grootte deutsche mogendheden te bedwingen, komt ons minstens zeer twijfelachtig voor.

In de troonrede waarmede de zitting der kamers in Hannover donderdag door den minister van oorlog, namens den koning geopend zijn, wordt o. a. het volgende gezegd:

„De koning heeft deel genomen aan de gemeenschappelijke pogingen tot zamenstelling eener bondswetgeving zoo wel als aan het vorstenkongres. Ten einde Duitschlands eenheid te bevorderen Z. M. zal voortgaan tot eene hervorming van den bond op wettige grondslagen en langs konstitutionele weg mede te werken. Deze weg zal eveneens betreden worden bij de pogingen die tot bescherming van de regten der hertogdommen ondernomen worden.

„De koning zal zich echter van elke willekeurige handelwijze onthouden; doch niets verzuimen wat strekken kan om eene dreigende scheiding der verbonden staten te voorkomen en tot het bevestigen van de bondsconstitutie, zoo wel als van de onafhankelijkheid van het vaderland.

„Z. M. betreurt het dat niet al de troepen van den bond en in het bijzonder die van ons eigen leger aan de wapenfeiten van het oostenrijks-pruisisch leger in de hertogdommen hebben deel genomen.”

Uit deze woorden zou men, in verband met de niet verschijning van een gematigde van Hannover op de wuurburger-konferentie, welligt kunnen opmaken dat de koning meer dan de andere vorsten tot de politiek der groote mogendheden overheelt.

Engeland heeft zijne uitgaven voor oorlog en marine lager geraamd dan ten vorige jare. Het budget van eerstgenoemd departement toont een vermindering aan van 215,349 p. st., dat van het tweede eene vermindering van 303,422.

Laatste oorlogsnieuws.

Kopenhagen 20 februarij. Op officiële wijze is heden bekend gemaakt dat de vijand de grenzen van Jutland overschreden heeft.

Straalsound 30 februarij. De verschijning van deensche oorlogsschepen in de nabijheid van het eiland Rügen heeft hier groote ontsiettenis verwekt.

— Uit Kiel wordt gemeld dat een hollandsch koopvaardijgeschip Gouverneur van Eywck, met laver geladen, door de deensche kruisridders is genomen en naar Kopenhagen gebracht.

Onze Leestafel.

The story of Elisabeth. Tauchnitz Edit. 1 vol. 1863. — Stad en Dorp, vertellingen van J. J. Cremer. Guldens-editie no. 44. Arnhem, D. A. Thieme 1864. — Grote en kleine Teyzen. Fantazystukken van Mr. Willem ten Doel. Amsterdam G. L. Vanke, 1864.

De gewone romanlezer, die liefst alle geestesinspanning vernijdt, bloot nieuwsgierig is te weten: „hoe 't afloopt” en: „of zij elkaar krijgen”, geen waar genot kent tenzij de schrijver hem door een doornbosch van intriges heenslepe en hem nu en dan kippelvel doe krijgen van angst, op gedrochtelijke emoties, — zoo als Sue en Dumas ze weten op te wekken — of op een snelle afwisseling van allerlei wilde en hartstogtelijke scènes verzet is, zoo iemand beleeft tegenwoordig — 't doet ons leed om zijne wille — een uiterst mageren tijd. 't Zijn al te gader stille huisselijke tafereltjes, louter alledaagsche toestanden, met een zacht ideeën tint gekleurd, en daarentegen haartijne karakterstudie, mikroskopische beschouwingen van den mensch enz. waarop men hem onthaalt, — een schrale kost! — En zoo een enkele maal, b. v. in Les misérables het romantisch idee van eenigzins weelderiger stoffe is, zoo is dat toch eigenlijk het rechte niet. 't Zijn „aangekleede denkbeelden”, dat voel men; 't zijn geen Clarisse's, geen Pamela's, geen d'Artagnan's, geen Monte Christo's. Men zilt en heeft er niet bij. Jean Valjean is een ledopop en de gansche roman een beligeaande invecitve tegen maatschappelijke toestanden. 't Zij zoo! — teregt of onrecht,

of men er vrede mee hebbe dan niet, de sociale, filosofische, realistische roman heeft nu eenmaal den historischen, den idealistischen verdrongen. Hij is geworden een middel van opvoeding, van humanisering. Hij spreekt niet meer bloot tot fantasie en verbeelding, maar tot het hart, tot den mensch. Hij grijpt in en teekent naar het leven, het leven zoo als het is, met al zijn alledaagschheden, zijn schijnbare nietigheden en kleingeestigheden, maar die geenszins nictig of kleingeestig zijn voor wie ze waarneemt met fijnen opmerkzamen blik, voor wie de zedelijke roerselen, den dieper liggenden grond er van weet te peilen.

Onze medelijdende klagt ten gunste van onzen eetgragen vriend van zoo even, is dan ook maar ten halve gemeend. De gezegde ommekeer — al bedreigt ze hem mogelijk voor de toekomst met den hongerdood — is in menig opzigt een verblijdende.

Van een zuiver aesthetisch standpunt moge men tegen het nieuwere roman-genre menig bezwaar kunnen inbrengen, dat lang niet weg te cijferen is, wij vinden ze nogtans niet waagtig genoeg, om dien ten gevolge meêdoogenloos den staf te breken over tal van uitstekende kunstbeoefeningen die we aan de beoefening er van te danken hebben. De bezielde meesterwerken van Elliot, miss Bronte en anderen zullen trouwens blijven leven, 't zij de kritiek er zich mede moeite of niet. Ook ontstaat er nooit eene rigting, waar of op welk gebied ook, die niet in zekeren zin een uitdrukking is van den tijdgeest — niet aan werkelijk bestaande behoeften beantwoordt.

Zoo is het ook met den zede-roman, zoo wel in oud en nieuw Engeland als te onzent, waar hij doorgaans met den meer bescheiden naam van „novelle” zich vergenoegt, vertegenwoordigt hij onloochenbaar een weldadige magt, is hij het noodzakelijk voertuig van vele vruchtbare ideeën waaraan onze maatschappij belooft heeft, en die nu eenmaal tot vele harer leden langs geen anderen weg schijnen te kunnen worden gebracht, dan langs dezen.

We willen met het hier gezegde niet geacht worden van oordeel te zijn, dat nu juist in de boven aange-stipte werksjes zulk een overrijke ideënschat ligt verborgen. Toch gelooven we ze, de beide eersten althans, gerust te mogen aanbevelen. De „vertellingen” van Cremer — oude kennissen voor een goed deel — zijn met het hem eigen talent geschreven. Zijne fijne waarnemingsgave en juiste takt van weêrgeven troden hier in een gelukkig verband. De tooneeltjes spelen meest in de residentie of te Scheveningen. Men is hier dus verschoond van het, vooral bij de lecture wel wat vermoeijend over-betwusch dialect.

Als proeve van karakterschildering ontleenen wij het navolgende aan „De betwuschte neef” Neef — een gulle, goetdronke, maar ietwat boersche gelderman, is zijn haagsche „parentasie” komen verrassen — ontsiettenis bij het eichtpaar van Middelbeem — zij hadden hem wel vroeger tot tot een bezoek uitgenoodigd, maar — bij wijze van zeggen — nooit hadden zij gemeend dat hij het doen zou. — Nu schamen ze zich voor den boerschen neef tegenover de booijen. — In plaats van de gewone logeer-kamer ziet hij zich voor nachtverblijf een zoldervertrekje aangewezen vlak naast de meidenkamer.

De goede man intusschen, al had hij neef en nicht ook, „n bieteje stief en arg munnjes-moot” gevonden, koesterde nog geen erg, maar, . . .

„Janssen hoort gernacht; men komt den zoldertrap op. Twee personen naderen zijn kamertje; . . . neen, naast het zijne schijnt een ander vertrekje te wezen; — men gaat er binnen. Een verraarlijk gegeuw treft het oor van den logeer-gast. Daarop volgen al geuwend de woorden: „Hé, lekker, naar bed toe!”

Janssen houdt zich stil, want zie, dat was erg geheugrek alsof ie d'r bij was; zeker sliepen daar de meiden en was 'tn planken beschooten dat zien kamertken afscheit.

Ommedellijk na de uitbeezening der geonster klinkt het fluiserend:

„Je moet niet zoo hard praten, die man laeit hier naes en 't is zoo gehoorig.”

„Nou,” klinkt het antwoord — insgelijks fluiserend krek alsof ie d'r bij was; zeker sliepen daar de meiden en was 'tn planken beschooten dat zien kamertken afscheit. Ommedellijk na de uitbeezening der geonster klinkt het fluiserend:

„Nee, maar ze willen 't niet weten, zegt Sientje, „eigenlijk kan je 't wel zien.”

„Jas, herneemt de jongste, want van meet af heb ik ezaid dat mecher zoo op de blikslaeger bij ons in Schevelinge laijkt.”

„Den je gek!”

„Nee, en nou wil 'km toch raes vraege of die geen familie van mecher is. Hay daer is 'n aigene neef. Ze mosten zich schamen!” oordeelt de oudere dienstblode, maar voegt er bij, „nou dat doen ze ook niet zünig. Ze waere bang dat wellani hoore zouwe dat haj ze neef

en nicht noemde, maar ik ep' et tweemaal ehoord, en dat zaet ie zoo gek; hé, hé, n ef, zaet ie!” lacht het meisje.

De oudste lacht harder.

„Stil toch,” zegt de jongere.

„Wat kan 't mijn schiele, herneemt de oudste, dan hadden ze hun moeije n ef maar op de lozzerkamer moeten liggen; maar zie je, die hadden ze kwazie niet. Mevrouw won me wijs maken, dat 'n boer was daar ze vroeger altijd de boter van kregen en die z'n schaapies op drooge had; ze won dien man, zei ze, de kosten van z'n lozement sparen en had 'm daarom het kamertje gegeven.”

Op die wijze labbelen de twee nog een poosje voort. Dan

Gegeuw! gestommel! 't verschuiven van een bedsteeg-gortijn! gekraak; tweede gekraak!

„Nacht Aagchiet!”

„Sientje, slaap wel!”

Stille!

„Naar het leven,” niet waar? fotografisch blijkans hier en daar. En de moraal? — niet geheel onnut, gelooven we, voor sommige representanten van de haagsche blif.

Van een ietwat ander ideeër gehalte, uitsluitend op het gebied van het vrouwelijk gemoedsleven zich bewegend, maar toch ook geheel tot het gebied van den zede-roman behoorend, is „The story of Elisabeth”.

Dit lief en boeiend geschreven verhaalje, door 't welk een warme, verkwikende geest blaast en dat hier en daar waarlijk uitmuntend fijn van toon en nuancering is (wij bevelen het aan onze jeugtlige lezeressen met goed vertrouwen aan) begint aldus:

„Dit is de geschiedenis van een dwaas meisje, dat in de school harer eigene loszinnigheid ten laatste wijsheid leerde, — wier wederwaardigheden — zij waren niet groot, en zouden misschien een minder vurigen geest niet ongelukkig hebben gemaakt, — grievender waren dan zij wist te verduren. De levensles was voor haar een harde les. Zij wilde niet leeren, zij verzette zich tegen het heilzaam onderrigt. Intusschen, terwijl zij schreef haar onwil om te leeren betnigle; terwijl zij al zuchtend en jammerend uitvoer tegen haar treurig lot, gingen dagen en uren ongemerkt voorbij. Haar lot veranderde niet. Zij integendeel was het die toefag, zij die veranderde, zij die ten laatste door haar eigene smarten tot een veranderd levensinzigt en tot beterschap werd gebracht.”

Men ziet 't is een huisselijk schetsje alweer. Een innerlijk drama dat hier wordt afgespeeld. Al de verdienste van zulke schetsjes ligt in de meer of min gelukkig geslaagde karakterschildering — in de getrouwe juiste opvatting en weêrgeving van zieltoestanden. Dat „The story of Elisabeth” in dit opzigt geheel zou kunnen wedijveren met Adam Bede bijv. betwijfelen we. Toch vertegenwoordigt het eenigzins 't zelfde genre, — beide zijn vruchten van één stam, kinderen, als men wil, van den zelfden geest.

Kinderen nu van het zelfde ouderpaar, al hebben ze dezen of genen famieljetrek met elkander gemeen, behoeven daarom nog niet volstrekt op elkaar te gelijken. Wie intusschen „Adam Bede” in zijn hart draagt zal, vertrouwen we, ook nog wel een klein plaatsje daarin willen geven aan de „sweet” Elisabeth. Men zegt — doch we geven het als een louter „on dit” — dat dit verhaalje door een dochter van Bulwer zou zijn geschreven.

Omtrent de „Fantazystukken” van den heer ten Hoet, weten wij waarlijk niet wat te zeggen. Alleen is het blijkbaar dat de ons gansch onbekende auteur tegenover de school des realisten een uiterst zwak kampioen is, en daarbij, niettegenstaande een vreesdelijken bluf van belletristische belezenheid, geen fijn aesthetiek.

„Wie is die meneer toch?”

„Die meneer is iemand, die om zijne meening zijne huld veit heeft, — daar waar hij ter goeder trouw overtuigd is, te verkeeren op het gebied van het ware, goede en schoone.”

„Nou jij weêr.”

Aldus presenteert de schrijver zich. Enkele zijner fantazystukken zijn waarlijk dollemans-fantasiën. Anderen dragen de duidelijke sporen van de door den schrijver zelf gegevene kwalifikatie, de arbeid namelijk te zijn „eener afgematte, diep gebogen, verduisterde ziel.” Van sommigen bezit de schrijver waarschijnlijk alleen zelf de sleutel.

De gezamenlijke schetsen doen ons denken aan een wroeten, bijlijgen viertmacht, waarin nu en dan uit de zwarte, dreigende wolken een felle bliksemstraal schiet, die het tooneel voor een oogenblik verlicht en ons in staat stelt de voorwerpen beter te onderscheiden. Over 't geheel schijnt de schrijver noch over stijl, noch over zijn geest behoorlijk tucht te hebben geoefend. Dat het hem, mits bij vijftig oefening van deze, niet aan

en ofschoon we het wat kras vinden zulk eene som [Inhoudso](#) kerkbuil te werpen, kenmerkt het zich overigens niet minder door waarheid dan het vorige; maar de derde vertelling, *een Betuwsche neef*, overtreft alle andere; het is een juweeltje van de edelste soort. Meesterlijk is zoowel het gezin van den rijken Betuwschen boer geteekent, als de Haagsche familie van Middelnese; het is alles natuur en werkelijkheid; met juisten blik is het eenvoudigste en kleinste in zijne diepere beteekenis opgevat en weer gegeven; bijna iedere uitdrukking in den dialoog is karakteristiek, geest en leven tintelt uit elken regel, en het geheel doet ons Cremers groot kunsttalent op nieuw bewonderen. Alleen dit verhaaltje zoude no. 44 der guldens-editie tot een der schoonste sieraden der volgrees verheffen, en geen beminnaar der schoone letteren mag verzuimen

Rotterdamsche courant, 26 november 1866:

Nieuwe Rotterdamsche courant, 28 december 1866:

len van Hildebrand (Nic. Beets): *de Familie Kegge* en *de Familie Stastok*, benevens twee novellen van J. J. Cremer: *Een dag in de residentie* en *De neef van buiten*. De vertaler, de heer Adolf Glaser, is dezelfde, van wiens hand afkomstig is de in *Westermann's Monatshefte* opgenomen overzetting van van Lenneps roman *Klaasje Zevenster*.

Vertaling van Adolf Glaser uit 1866:

198
Wir waren bald zu Hause und mit dieser interessanten Waffenschatz fanden denn auch meine Gefährten in D. ihren Abgang. Als ich bei andern Tagen um elf Uhr wieder in den gelben Hofmagen sah, der von G. nach D. über G. fuhr, hatte ich für lange Zeit von Cappel und Lante Stille genommen, wie von allen Bekannten, die ich in D. gemacht hatte. Die letzten, von denen ich Abschied nahm, waren indessen Recken, der meinen Koffer gefahrt, und Peter, der mich zum «ruhenden Hofen» begleitet hatte. Vor das Thor gekommen, wurde mir noch die Gelegenheit, dem Herrn Rudolph von Drammen einen Gruß aus dem Fenster zuzusenden, der sich schon dort befand, um den Wegzügen einiger ungeschickter Recuten beizuwohnen.

J. J. Cremer.

Der Fetter vom Lande.

Arnhemsche courant, 31 december 1866:

Onder den titel: „Niederländische Novellen,” is te Brunswijk eene hoogduitsche vertaling in het licht verschenen van twee novellen van Hildebrand (Nic. Beets): „De Familie Kegge” en „de Familie Stastok”, benevens twee novellen van J. J. Cremer: „Een dag in de residentie” en „de Neef van buiten.” De vertaler, de heer Adolf Glaser, is dezelfde, van wiens hand afkomstig is de in „Westermann's Monatshefte” opgenomen overzetting van van Lenneps roman „Klaasje Zevenster.”

Algemeen handelsblad, 24 januari 1872:

Donderdag 1 Febr. e. k., zal de zaal van 't Odéon weder te klein zijn voor den grooten toevloed van stadgenooten, die de gelegenheid niet zullen ongebruikt laten om den heer J. J. Cremer nogmaals te hooren. Twee novellen, alhier nog niet door den schrijver voorgedragen, *de Betuwsche boer met zijn zoon op de Amsterdamsche kermis* en *de Betuwsche neef*, vormen het programma. Men zorge bijtijds voor plaatsen.

Algemeen handelsblad, 30 januari 1872:

O D É O N.
 DONDERDAG 1 FEBRUARI 1872.
VOORDRACHT
 VAN DEN HEER
J. J. CREMER.
DE BETUWSCHE NEEF
 EN
DE BOER OP DE AMSTERDAMSCH E KERMIS.
 Des Avonds te 8 Uren.
 Plaatsen kunnen van 1—4 uur dagelijks opgegeven worden
 aan het Lokaal.

Algemeen handelsblad, 3 februari 1872:

Onze voorspelling, dat de groote zaal van het *Odéon* op 1 Februari stampvol zou zijn, is niet gelogenstraft. De heer J. J. **Cremer** ontving opnieuw de bewijzen, hoe zeer ook de hoofdstad zijne veelzijdige talenten op prijs stelt. Deze blonken op bijzondere wijze uit, zoo in den inhoud als in de voordracht van de twee novellen, die gisteren het onderwerp zijner lezing vormden. Het is reeds dikwijls opgemerkt, dat **Cremer** het gelukkigst geslaagd is in zijne korte verhalen, waarvoor de landelijke bevolking van Gelderland de hoofdpersonen levert. In die novellen is **Cremer** photograaf en moralist tevens: zóó echter, dat niet de schrijver morali-seert, maar de toestanden die hij schetst en de personen die hij sprekende en handelende doet optreden. Welk een contrast tusschen de wijze, waarop hij klein-geestigheid, ondeugd en gebreken hekelt, en de producten der moderne Fransche tooneelschool, waarin het nut-tige en aangename bijna altijd door het aanstootelijke vergald wordt!

De groote belangstelling van ons publiek in Cremers lezingen is een verblijdend teeken, een bewijs, dat een talent van frisch en onvervalscht allooi ook in onzen tijd nog boeien kan. Hoe alledaagsch is niet het on-

tijd nog boeien kan. Hoe alledaagsch is niet het onderwerp van *de Betuwsche neef*, de verlegenheid en valsche schaamte van den zoogenaamden beschaafden stedeling over een boerschen bloedverwant van het platteland? Hoe dikwijls is niet het denkbeeld uitgewerkt van *de Betuwsche boer op de Amsterdamsche kermis*, een buitenman, die voor 't eerst een groote stad bezoekt? En toch, hoeveel genot put men niet uit de voordracht dier novellen, ook al heeft men ze herhaaldelijk gelezen? Hoeveel genoegen smaakt men niet door de juiste en fijne teekening der personen, door de natuurlijkheid hunner daden en woorden, door de gelukkige mengeling van ernst en humor, waarvan **Cremer** het geheim bezit?

Voegt men daarbij zijne bijna eenige gave van voordracht, stembuiging en mimiek, dan begrijpt men, dat het bericht: „**Cremer** komt!” een wedloop uitlokt en dat menigeen met een: „er is geen plaats meer” moet worden afgewezen. Voor de lezing van gisteren zagen zich, naar wij vernemen, ongeveer 300 personen teleurgesteld, dus meer dan nog een halve *Odéon*-zaal bevatten kon. Voor hen bestaat slechts één goede troost: de tijding namelijk, dat wij ons gelukkig zullen achten spoedig te kunnen mededeelen, dat **Cremer** ook dezen winter een derde lezing bij de *Amsterdamsche kermis* zal geven.

Der Vetter vom Lande. Aus dem Niederländischen von Adolf Glaser. In: Novellenschatz des Auslandes. Novellenschatz des Auslandes. Hrsg. von Paul Heyse und Hermann Kurz. Band 8, Oldenbourg, München 1873. P. 183-232.

Het vaderland, 11 januari 1873:

In de gisterenavond in *Diligentia* gehouden openbare vergadering van *Licht, Liefde, Leven* trad de heer **Cremer** voor een zeer talrijk gehoor als spreker op met een uitstekende novelle, waarin een Haagsch ambtenaartje met een Betuwschen boer de hoofdpersonen vormden. De eerste heeft met zijn vrouw, een dominé's-dochter, niet van den boer, wat geld betrouwd en richt zijn levenswijze op grooten, te grooten voet in. Op een reisje naar Duitschland wordt bij den terugtocht ook het dorp bezocht, waar mevrouws papa dominé geweest is; de dag wordt natuurlijk doorgebracht bij den goeden Gelderschen kruidenier-boer, die alles doet om het zijn gasten aangenaam te maken, waarin hij natuurlijk niet bijzonder slaagt; mijnheer de ambtenaar, die natuurlijk hoog van zijn positie in Den Haag heeft opgegeven, is blij dat hij weer vertrekken kan. Eenigen tijd later komt de boer-neef echter op den inval om zijn schâ in Den Haag terug te halen; de schrik slaat de rijk met kinderen gezegende ambtenaarsfamilie om het hart; alle list en veinzereien worden gebruikt om den neef achter te houden; alleen bij

gaslicht durft de ambtenaar zich met hem vertoonen in weinig bezochte straten; den volgenden dag levert men hem over in de handen van een vreemdelingenbloedzuiger, een wegwijzer, die den goedhartigen boer Den Haag en Scheveningen moet laten zien, om eerst des avonds als 't donker is, weder thuis te komen. 't Fortuin dient echter; de boer, weinig gesticht over een meidenpraatje over den Gelderschen ham met zijn platte taal, afgeluisterd op het slaapkamertje, besluit om 's morgens maar voorgoed afscheid te nemen en 's avonds terstond naar Delft door te gaan, ten einde die stad, door den ambtenaar als zeer bezienswaardig voorgesteld, te bezoeken. Het spoedig vertrek is te gelukkiger, omdat mijnheer den volgenden dag jarig is en een keurig diner heeft besteld, al heeft de boer het zeer schraaltjes gehad bij het enkele middagmaal.

De boer keert naar huis terug, vrij wel voldaan over zijn uitstapje naar Holland; hij is dom of argeloos genoeg om zijn Haagsche familie niet te doorgronden. Zijn goedhartigheid drijft ook weder boven, toen eenigen tijd later de Haagsche neef, die bij zijn te groote levenswijze ook nog aan 't speculeeren gegaan is, om geld vraagt; na een nacht slapens wordt de belangrijke som toegezonden.

De ambtenaar houdt van de standenleer; zonder standen kan de maatschappij niet bestaan, en nooit mag men zich verlagen, — wie echter zou zich meer verlaagd hebben, de boer of de ambtenaar, — ziedaar de moraal der novelle, waarvan het geraamte uiterst eenvoudig is, maar die door Cremers pen en voordracht dat geniale verkrijgt, dat aan hem doet boeien. Na de pauze droeg de heer **Cremer** een paar kleine dichtstukjes voor.

Der Vetter aus Geldern. In: Holländische Novellen: nach dem Niederländischen von W. Lange, Fr. Schettler und A. Steinbach. Leipzig: Druck und Verlag von Philipp Reclam jun, [1880]. p. 3-43.

De Gids, 1881, p. 385:

De eerste Duitse vertaling - van Gerrit Wisse - komt voor in de Nederlandse, door Dr. Alb. Wild (1862). Later volgden in Westermanns Illustrierte deutsche Monatshefte (Braunschweig, 1864, Dec.) 'die Familie Stehstock, dem holländischen Original in der Camera Obscura nacherzählt', en in 'Europa, Chronik der gebildeten Welt' (1864, N° 50, Seite 1601) 'Niederländische Charaktere: Der Leydensche Aalfänger, Der Veerschiffer, Der Markensche Fischer' (Leipzig Carl. B. Lorck). In het volgend jaar gaf hetzelfde tijdschrift N° 4, Seite 119: 'Niederländische Skizzen nach Hildebrand: Eine Spritzfahrt (de huurkoetsier). Eine Baker. Der Schifferknecht'. Dr. Wilhelm Fischer¹ plaatste als feuilleton in de Elberfelder Zeitung van '65 (23 Juli - 23 Aug) 'die Familie Kegge' (Pfaffendorf bei Coblenz). Dit is waarschijnlijk dezelfde vertaling, welke elf jaar later ('76, 26 Mai - 23 Juni) werd overgenomen in de Saar- und Blies-Zeitung (Neunkirchen). In hetzelfde jaar '65 gaf de firma 'Friedrich Vieweg und Sohn' in Brunswijk 'Niederländische Novellen den Originalen nacherzählt von Adolf Glaser'. Van Hildebrand: Die Familie Kegge (Seite 1-78) en Die Familie Stastok (143-198). De beide overige novellen zijn van J.J. Cremer 'Ein Tag in der Residenz' en 'Der Vetter vom Lande'. Ferdinand von Hellwald vertolkte 'Een onaangenaam mensch in den Haarlemmerhout' 'Ein unangenehmer Neffe' in het dagblad 'Die Debatte' (Wien, 1869, N° 20-27) en in het N° van 3 April 'Vooruitgang' 'Unser Fortschritt'. De St. Johanner Zeitung (St. Johann, 1873, 23-31 Oct.) nam uit een Frankfurter-Blatt over: 'Der Jäger Anton' (Teun de jager). In '76 kwam als feuilleton van de hand van Pastor J. Rathgeber 'Ein alter Freund' (Een oude kennis) in de

Der Vetter aus Geldern. In: Collection Schick : Novellen, Humoresken und Skizzen: der besten neueren Schriftsteller, no. 19. Chicago: Verlag von Ludwig Schick, 1886. Deel 2. 38 p. Tekst vanaf juli 2014 beschikbaar als pdf en Epub.

Apeldoornsche courant, 11 februari 1882:

Zutphensche courant, 13 februari 1882:

Apeldoorn, 10 Febr. Gisteren avond trad de heer P. H. Lamberts Jr. van Amsterdam, alhier op in de Natsvergadering. Met zijne gelukkige gave om het Betuwsch dialect weer te geven, droeg hij voor: „de rechte Jozef' en „een **Betuwsche Neef**” door Cremer. De stukjes „Vader en Dochter” en »Weetje Weetje” voldeden evenals de eersten uitmuntend. De heer L. bracht ons den te vroeg ontslapen Cremer weder te binnen, en verdiende dus het lang, hartelijk applaus.

Algemeen handelsblad, 21 februari 1883:

Nadat de heeren G. H. Elias en L. Ketjen met algemeene stemmen tot leden der Maatschappij waren gekozen, beklom de heer P. H. Lamberts Jr. het spreekgestoelte om Cremer's **Betuwsche Neef** voor te dragen. Met zeer veel talentkweet spr. zich van zijn taak. Het fijne haagsche heertje en de rondborstige betuwsche boer werden door hem in stem en gebaren zoo uitstekend weergegeven, dat men de geheele novelle voor zich zag leven. Het dramatische element, dat zodoende meer op den voorgrond trad, verhoogde de aantrekkelijkheid van het juist geteekende schetsje, dat dan ook menigen mond tot een gullen lach plooide en aan het slot met een daverend applaus werd begroet.

Afwisseling doet leven en de kunstbescheuwing van bloem-

Zutphensche courant, 24 maart 1883:

Winterswijk, 22 Maart. Gisterenavond werd de laatste volksvoorlezing in dezen winter gehouden, waar als Spreker optrad de heer Paschen. De opkomst was bevredigend. De voordracht van Cremer's »de **Betuwsche Neef**”, scheen zeer in den smaak van 't publiek te vallen, evenals de bijdrage in Geldersch dialect, door den heer ten Houten gegeven.

Ondanks het gure winterweer, was de markt heden druk bezocht en de handel levendig tegen hooge prijzen. Aangevoerd waren 14 ossen van f 100—

Zutphensche courant, 3 november 1884:

nadeelig. Men hoopte evenwel dit tekort reeds in het loopende jaar te boven te komen, aangezien buitengewone uitgaven hiervan oorzaak waren.

Verder werden nog ten gehoor gebracht »Een Stiefmoeder'' van Busken Huët, »Wat een roos al zoo vertellen kan'' van Célestine (C. F. van Rees) en ten slotte »De **Betuwsche Neef**'' van Cremer.

Voorst, 31 Oct De begroting dezer gemeente

Zutphensche courant, 19 januari 1885:

Helten, 16 Jan. De gisteren avond gehouden vergadering der vereeniging »van Lennep'' werd door den president geopend met een woord van hulde aan de nagedachtenis van het reeds op zoo jeugdigen leeftijd ontelapen lid, den heer R. W. G. Frijling. Daarna trad als spreker op de heer A. Marsman met een stuk getiteld: »Twee burgemeesters in ééne gemeente'', eene Noord-Brabantsche volksvertelling. Dit stuk werd op waardige wijze voorgedragen. De twee vaste bijdragen werden geleverd door de hh. D. Vincent en J. A. Wansink. De eerste droeg voor een stuk van Staring getiteld: »Het vogelschieten'' een Zutphensche vertelling; de laatste gaf ten beste: »te veel vergunning'' van J. van Maurik. Het laatste stuk vooral bracht de lachspieren in beweging; het werd dan ook op koddige wijze voorgedragen.

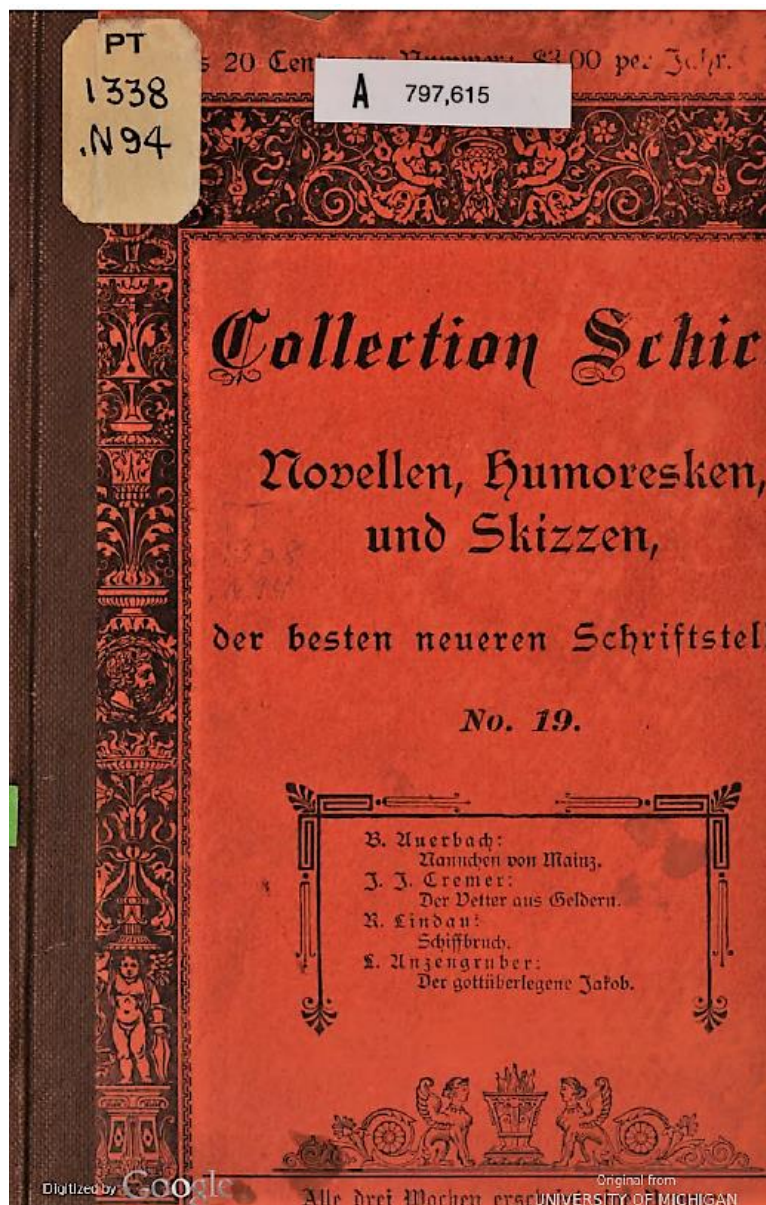
Eindelijk kregen we nog twee vrijwillige bijdragen van de hh. J. Blokker en H. Arends. De eerste had tot onderwerp gekozen een gedicht getiteld: »Ik ben zoo verlegen'' de laatste: »De **Betuwsche neef**'' van Cremer. Beide stukken schenen zeer in den smaak der vergaderden te vallen.

Na nog een uurtje gezellig te hebben zitten keuvelen, ging elk zeer voldaan huiswaarts.

Zutphensche courant, 23 december 1885:

Barchem, 20 Dec. Donderdag had hier de tweede lezing in dezen winter plaats. Onze geachte predikaat dr. J. M. Vorstman leidde den avond in met de voordracht van een door hem uit het Fransch vertaald en omgewerkt stuk, getiteld: de dominé en de pastoor. In dit boeiende verhaal werd ons helder voorgesteld, hoe menschen van verschillende richting op godsdienstig gebied, elkander kunnen leeren waardeeren en liefhebben, wanneer ernst en welwillendheid in het hart zetelen. Gedurende de pauze werden door den heer ter Haar eenige muziekstukken op de piano uitgevoerd, terwijl daarna door hem werd voorgedragen de novelle van J. J. Cremer, get. »de **Betuwsche Neef**,» waardoor de lachspieren gedurig in beweging werden gebracht. Ten slotte droeg de heer Vorstman voor het gedicht: »de schoenlapper van Alexandrie» van de Genestet. De talrijk opgekomen schare volgde blijkbaar met gespannen aandacht elke voordracht, zoodat allen dankbaar en hoogst voldaan huiswaarts keerden.

Duitse uitgaven 1886:

Der Vetter aus Geldern.

Von

J. J. Cremer.

1. Eine vornehme Familie auf Reisen.

Wir haben das Vergnügen, dem geneigten Leser Herrn und Frau von Middelneffe vorzustellen.

Wie man sieht, ist Herr von Middelneffe ein zierlicher, kleiner und etwas magerer Mann mit sehr distinguirten Manieren. Seine Haare und der kleine Backenbart sind sehr anmuthig gelockt und seine Hände können aristokratisch weiß genannt werden. Auf der Straße trägt Herr von Middelneffe stets farbige Glacehandschuhe. Er hat eine wirklich glänzende Stellung im Finanzministerium. Zudem besitzt er noch ein kleines Privatvermögen, speculirt gelegentlich ein wenig in Börsenpapieren — enfin... Und von Seiten der gnädigen Frau — enfin, enfin!...

Nicht wahr, es lebt sich reizend im Haag? Vor allem in der Nähe des Wäldchens! Im Sommer ist das höchst angenehm; aber auch ein Garten ist dabei — mit einem Wort: allerliebst!

38

Der Better aus Geldern.

war ihm, als ob in seiner Brust zwei Gewalten mit einander stritten: nein — ja — nein — ja!

Als Janjen wieder nach Hause kam, fand Mutter, daß er sehr stille sei.

Oh' er sich zu Bett begab, las er ein Kapitel in der Bibel. Des Nachts schlief er ganz ruhig und am andern Morgen — da legte er zwei Papierchen von je tausend und vier von je hundert Gulden in ein Briefcouvert und fügte die Worte hinzu:

„Mit Gruß; erjuche um Quittung. In Effecten speculiren ist gefährlich. In großer Eile.

Ergebenst

B., 4. Nov. 18..

G. Janjen.

So handelte der Better aus Geldern, und Herr von Middelneffe — er lachte, als er den Brief erhielt, und seine Gattin — ach, sie bekam so schreckliche Kopfschmerzen, daß es ihr wirklich Mühe machte, die Augen zum Himmel aufzuschlagen.

W'arnsveld, 31 Maart. We hadden gisteren de laatste algemeene vergadering van »Oefening baart Genot». De leden waren ook ditmaal trouw opgekomen.

Voorgedragen werden :

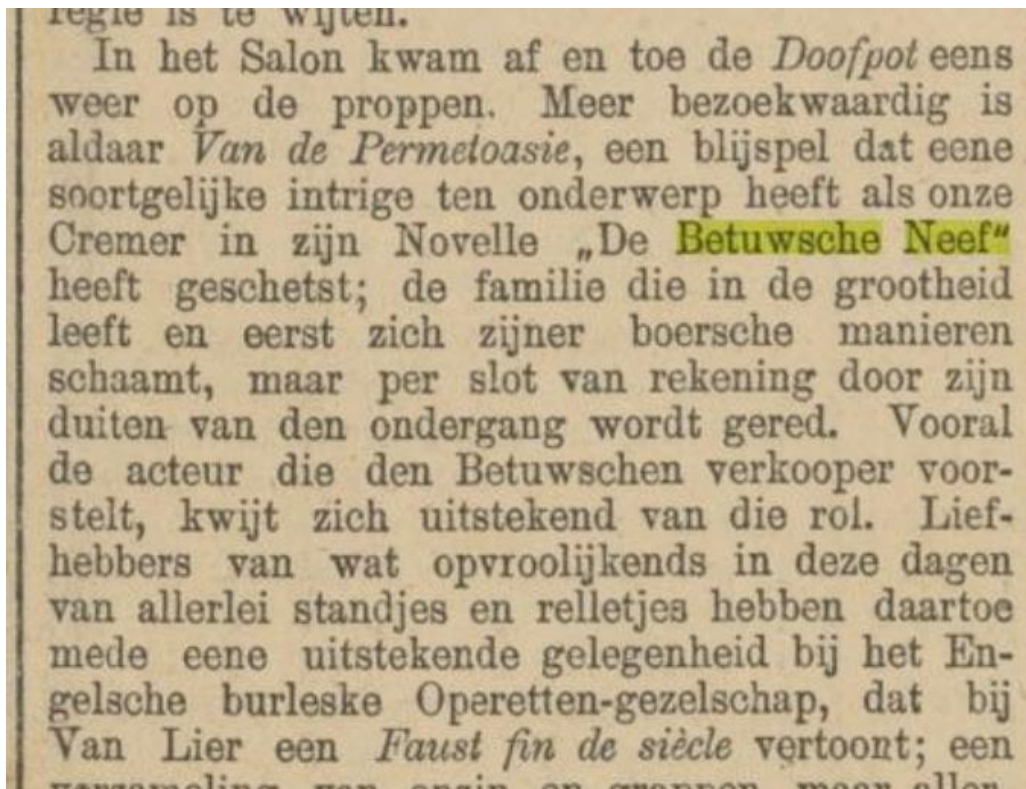
»De Knorrepot» Novelle van J. van Maurik.
»De **Betuwsche Neef**» Novelle van Cremer, »De Arme Grootvader» van Van Beers, »Goedkoope Spiering», »De leepe Dienstmeid» en ten slotte : »De Dolle Hond» van Donkersloot.

Na een afscheidswoord van den President, waarbij de wensch gevoegd werd, dat we ons een volgenden winter weder in een trouwe opkomst der leden zullen mogen verheugen, schaarden de opgekomenen zich aan groepjes en bleven nog een paar nurtjes gezellig bijeen.

Nieuwsblad belangen Hoeksche waard, 1888:

— In de op Vrijdag 27 Januari jl. gehouden vergadering van ons Nutsdepartement is de leesbeurt vervuld door den heer K. Benjert, hoofd der 1e openb. school alhier, met het onderwerp »Oudejaarsavondschetsen». Dr. J. J. W. Verhoeff had de hoofdbijdrage, getiteld »de **Betuwsche neef**», eene novelle van Cremer, terwijl door den heer J. Varekamp uit Rotterdam (geïntroduceerd) nog eene bijdrage geleverd werd, eene marineschets, die tot titel had »de Rooie». Zoowel lezing als bijdragen vielen zeer in den smaak der aanwezigen en werden luide geapplaudisseerd. Er waren nog een paar heeren die voordrachten zouden gedaan hebben, maar de tijd was te ver verstreken, om daaraan gevolg te doen geven.

Provinciale Overijselsche en Zwolsche courant, 26 december 1892:

Der Vetter aus Geldern : Tante Dina : Holländische Novellen. Zürich : J. Bollman, 1900. 79 p. erein für Verbreitung guter Schriften. Zürich Nr. 40.

swissbib

/ Search / Der Vetter aus Geldern / Locations & request

Results: 5 of 20

Der Vetter aus Geldern

Tante Dina : holländische Novellen

Authors / Contributors: von J. J. Cremer

Place, publisher, year: Zürich : J. Bollman, 1900

Physical Description: 79 S

Format: Book

Other Editions

Locations & request | Description | Similar Items | Fields

St.Galler Bibliotheksnetz

Aangename uren, 1901: bloemlezing.

	(A. ISING. De Graaf de Saint-Ybar.)	
23.	DE BETUWSCHE NEEF	149
	(J. J. CREMER. Betuwsche Novellen.)	
24.	EEN VRIENDENDIENST	162
	(JUSTUS VAN MAURIK. Uit het Volk.)	
25.	(a) VEILIG OP ZEE	180
26.	(b) LIEDTJEN VAN JAN VAN GALEN	182
27.	(c) DE VLIEGENDE HOLLANDER	185

Dagblad voor ZuidHolland en sGravenhage, 5 februari 1903:

Leesinrichting.

In de Leesinrichting trad gisteren voor een overvolle zaal op mevrouw J. H. Meijer—Bol, die voordroeg in proza en poëzie.

Zoo zeide zij o. a. aardig een der Over-Betuwsche novellen van Cremer, *De Betuwsche Neef*, en een gedicht van v. Lennep, *Het Sterfbed in de Hut*.

Het talrijke publiek juichte haar hartelijk toe en de woorden van dank door het Bestuur bij het einde van het programma tot haar gericht, waren zeker welverdiend.

De nieuwe courant, 5 februari 1903:

't Was voor de talrijk opgekomen leden der *Leesinrichting* en hun dames gisteravond een ware verrassing als spreekster een dame te zien optreden, de echtgenoot van een der leden, mevr. J. H. Meyer—Bol, die, daartoe uitgenoodigd door het bestuur, de taak tot het vervullen eener spreekbeurt had op zich genomen.

En zij voldeed daaraan uitmuntend, zij gaf vóór de pauze Van Lenneps *Sterfbed in de hut* en in den Betuwschen tongval *De Betuwsche Neef* van Cremer, welke voordrachten met onverdeelde aandacht werden gevolgd.

Na de pauze droeg zij voor *De Bulls Ledige Stoel*, *Pinksterpleizier* en *Het Huwelijksjuk*, het laatste stukje van haar zelf, waarin zij blijk

Algemeen handelsblad, 30 januari 1906:

HERDRUKKEN (Leidsche). 17. J. J. Cremer, *De Betuwsche neef*. — Ritter Hans. — Leiden, A. W. Sijthoff. 8o. (II, 68 blz.) f 0.10.

Brinkman 1901-1910:

— voor het Nederlandsche volk. [Nieuwe uitg. van Leidsche herdrukken]. Leiden, A. W. Sijthoff's Uitgevers-maatschappij. 1909. 10 dln. kl. 8o. geb. f 5.—; afz. dln geb. à f 0.60.

Deel I. J. J. Cremer, Grietje op 't Heuningsarf enz. 11 novellen.

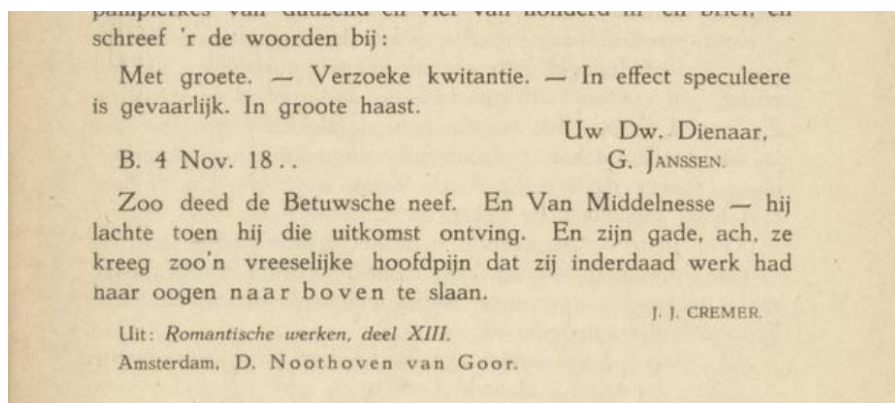
Deel II. J. J. Cremer, 't Pauweveerke enz. 10 novellen.

Deel III. J. J. Cremer, De Betuwsche neef enz. 8 novellen.

Analecta, Nederlandsch leesboek, 1913:

Leesboek voor gymasiaal onderwijs, 1917:

Een nieuwe bundel, 1919:

GELEERDHEID	WILLEM OTTO	132
EEN PLEIZIERIGE NACHT	JACOB VAN LENNEP	140
HOTNOT-STORIES	JUSTUS VAN MAURIK	142
TWEE WEDSTRIJDEN	J. J. J. TALJAARD	159
ONZE VICTORIE IN DE BAAI VAN GIBRALTAR	JAN FEITH	164
CAREL EN ELEGAST	A. WERUMÉUS BUNING	189
EEN BERENJACHT IN DE POOLSTREKEN	JOS. A. ALBERDINGK THIJM	207
DE NACHTEGAAL	EJNAR MIKKELSEN	225
DE JONGE BREYDEL	H. C. ANDERSEN	230
'N AVONTUUR MET BOESMANS	HENDRIK CONSCIENCE	238
DE BETUWSCHE NEEF	J. H. H. DE WAAL	249
HET VERHAAL VAN OOM JAN	J. J. CREMER	257
	F. HAVERSCHMIDT	282

Leesboek voor gymasiaal onderwijs, 1920:

Nieuwe Hoornsche courant, 12 december 1925:

— BERKHOUT.
Burgernut. — Wederom heeft het Burgernut „Leerzaam Vermaak” een bijeenkomst gehouden in het café „De Roode Leeuw”. Aanwezig 55 leden. De slechte weg was wel oorzaak dat niet meer personen waren opgekomen. De voorzitter, de heer Smal, opende met een hartelijk woord van welkom. Na de notulen zong men een lied uit „Kun je nog zingen, zing dan mee”, waarna men het woord gaf aan den heer Jb. Schuffel, welke dezen avond de spreekbeurt zou vervullen. Hij had tot onderwerp gekozen „De **Betuwsche Neef**”. Deze lezing viel zeer in den smaak en het aanwezige publiek heeft volop genoten, zoodat de voorzitter dan óók welverdiende woorden van lof sprak. Hierna kreeg men de bijdragen als volgt: mej. T. Kommen „Storm” en „Onschuldig gesprek”, mej. M. Bobeldijk „De speelpop”, de heer P. Knol „De stille” en mej. C. Vermeer „Añ Het vogeltje”.

De maasbode, 30 augustus 1927:

Cremer echter heeft aan dit gevaar weten te ontkomen. Hij was veel te oprecht en te ernstig om de grapjas te spelen met de voor vreemde ooren wat eigenaardige taal van de boerenmensen, waarvan hij hield. Heeft ooit iemand zijn door steedsche grootdoeners bespotten gewestgenooten kraniger en geestiger verdedigd, dan hij deed in z'n terecht in schier alle bloemlezingen opgenomen „De **Betuwsche Neef**”?

Met het Betuwsch heeft hij waarlijk knappe dingen gedaan. Hij heeft als het ware, de plastische kracht van dit taaltje uitgebuit. En vele zijner dialectische beschrijvingen bezitten dan

De Noord-Ooster, 22 december 1927:

* EEXT, 21 Dec.

Gisteravond werd in de O. L. school alhier een ouderavond gehouden. De opkomst was groot; een reventigtal personen was aanwezig. Na opening door 't H. d. S. gaf de heer v. Dam een gymnastiekles aan eenige leerlingen uit de hoogste klasse. Daar het nieuwe leervak „lichamelijke oefening“ hier is ingevoerd, kregen we ook aardige oefeningen aan toestellen te zien. Daarna hield de heer Oosterhoff een lezing over „Wenschen“, vooral ook in betrekking tot de opvoeding van het kind, zoowel op jongeren als op rijperen leeftijd.

Nadat ondertusschen koffie met koek gepresenteerd was, was het woord aan de dames-onderwijzeressen, die mooie voordrachten gaven en wel: Mevr. v. Gogh—Mulder: „De reis van bootsman Klabberdos“ van Werumeus Buning en Mej. Eggens: „De **Betuwsche Neef**“ van Cremer.

Daar een bestuurslid der oudercommissie vertrokken was en een ander geen kinderen meer op school had, moesten 2 bestuursleden gekozen worden. Benoemd werden de heeren E. Hofsteenge en J. Kruit.

De aanwezige ouders vonden het een gesellige

Een nieuwe bundel, 1930:

De Organist van den Dom *W. M. H. van der Kamp* 446
Karel en Elegast. De twee portretten. Zie Nieuwe Bundel I.
Huibert de Smid. Willem van Oranje. Zie Nieuwe Bundel II.
Jacob Jan Cremer. 1827—1880.
De **Betuwsche neef**. Zie Nieuwe Bundel I.
Mijn Oude Jacob. Zie Nieuwe Bundel II.

Leeuwarder courant, 22 juli 1935:

Kantteekening bij den Asser Landdag.

De Landdag in Assen heeft den opmerkzamen bezoeker veel kunnen leeren. Alleen al het feit, dat een Delftsch professor en een Haagsch advocaat het niet beneden hun waardigheid achten hieraan mede te werken, toont duidelijk aan, dat men ook in Nederlandsche intellectueele kringen gezondere opvattingen begint te krijgen omtrent het groote belang van den boerenstand.

Hoeveel hier veranderd is, blijkt wel duidelijk als men de novelle van Cremer leest „De **Betuwsche Neef**“, waarin hij beschrijft, hoe gul en gastvrij een Haagsch ambtenaar door zijn Betuwschen neef, die boer is, ontvangen wordt en hoe deze hem ook financieel behulpzaam is.

En als de **Betuwsche Neef** nu ook eens in Den Haag komt logeeren, dan wordt hij angstvallig achteraf gehouden voor het personeel, en als het 's avonds goed donker is, dan gaat men een straatje met hem om,.... het is immers een boer!

Duidelijk bleek ook hoe de Drentsche Boerenbond

Nieuwe Hoornsche courant, 23 november 1935:

Nut.

Donderdag was het wederom de avond van het Onderlinge Nut. Niettegenstaande er nog een andere vergadering was, was er toch nog een opkomst van 26 personen. De lezing had de heer G. Bruin Pz. en deze had hiervoor een gelukkige keus, n.l. „De **Betuwsche neef**“ door J. J. Cremer. De eerste bijdrage had de heer V. Schermer, getiteld „Anderen ten zegen“, 2e bijdrage Jn. Bakker Pz. met „Hoogspanning“, inderdaad een actueele mop. De heer P. Veer droeg voor „Zoo gaat het“ en „Op jacht naar de zeep“. Na rondvraag voor lezing en bijdragen nam men weer afscheid tot 17 December a.s.

Nieuwe Hoornsche courant, 26 november 1935:

OOSTERLEEK.

Nut.

Vorige week werd weer de maandelijksche Nuts-bijeenkomst gehouden. De voorzitter, de heer Beets, heette allen hartelijk welkom en in 't bijzonder de gasten Mol en Galis uit Den Hout, die ons dezen avond gezellig wilde maken. En dit is hen volkomen gelukt. De eerste spreker Mol las voor: „De Betuw-sche neef” van J. J. Cremer, waarvoor hij een dankbaar applaus oogstte. Vervolgens trad de heer Galis op met ernstige en luimige liedjes, welke geweldig insloegen, zoodat de heer Galis een toegift moest brengen. De heer T. Beets las ook nog een stukje getiteld „De Pop” en de eerste spreker gaf nog ten beste „De blind geborene”. Het was al vrij laat, toen de voorzitter tot sluiting overging.

Een nieuwe bundel, 1935:

vriend Padde botteliersmaat werd . . .	Joh. Fabricius	224
De nachtegaal	H. C. Andersen	245
'n Avontuur met Boesmans	J. H. H. de Waal	256
De Betuwse neef	J. J. Cremer	263
Het verhaal van Oom Jan	F. Haverschmidt	288
De Heemskinderen	C. Honigh	294
Verhaal van kapitein Pulver	Jacob van Lennep	321
Peeetje Pruis	Cyriel Buysse	335
Balder en Loki	A. en E. Keary	343
„Zoo'n prul van een dansmeester!”	M. P. Lindo	356
Een bezoek bij President Roosevelt	Willem Schürmann	389
Erkönig	W. Jaeger	401
Tierra del fuego of Vuurland	Charles Darwin	414

Katholieke radiogids, 10 april 1937:

chen op. 26, Medtner -2- l'Alouette,
Glinka-Balakiref -3- Etudes, Skrjabin —
Voordracht. „Humor uit de vorige eeuw”,
verhalen van 19de-eeuwse schrijvers, die
wij niet vergeten mogen: II. De Betuw-
sche Neef van J. J. Cremer — Pianoduet:
Silhouettes, Arenski.

kundige productie van onze dagen mis-
sen. Eén van die elementen is de humor.

Wij openden onze serie reeds Zondag-
middag 21 Februari met het tintelende
en fantastische verhaal van Peer Eénog
van Van Lennep, terwijl wij ons verder
voorstellen proza voor te dragen van
François Haverschmidt, die onder zijn
bekend pseudoniem Piet Paaltjens zo
kostelijke nonsens wist te verhalen; wij
zullen gezamenlijk de filosofische humor
van een Multatuli trachten te benade-
ren; we zullen ons amuseren met de kos-
telijke verhalen van de oude heer Smits
en Lodewijk Mulder; we zullen J. J.
Cremer voordragen en wel „De Betuw-
sche neef”; we zullen de fijne ironie ge-
nieten, die Simon Gorter ons biedt in zijn

Radiobode AVRO, 9 juli 1937:

10.00—10.35 n.m.

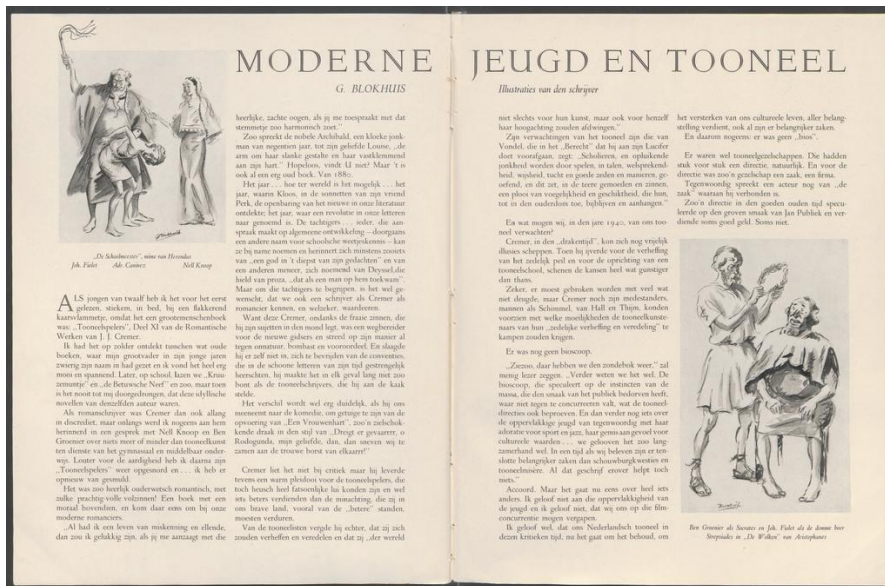
GOEDE BEKENDEN UIT
GROOTVADER's TIJD (I)

„De Betuwse Neef”, hoorspel in
één bedrijf, naar de novelle van
J. J. **Cremer**, door Cor Hermus.
Spelleiding: Kommer Kleijn.

P e r s o n e n :

De heer van Middelnesse,	Pauf Huf.
Mevrouw van Middelnesse,	Marie Holtrop.
Neef Janssen,	Kommer Kleijn.
Nicht Janssen,	Louise Koolman.
Sientje,	Eva Beck.
Aagje,	Hetty Verwoerd.

Het landhuis, no 11, 1940:

Radiobode AVRO, 22 augustus 1941:

Radiobode AVRO, 3 oktober 1941:

Concertgebouwwerk, o.l.v. Eduard van
 Beinum. Vioolsolist: Frans Vonk. 1.
 Ouverture „In der Natur“ op. 91. 2.
 Mazurek in e kl. t. op. 49, voor viool
 en orkest.
 4.00—4.15 n.m. Radiobanden (gesproken
 artikelen en ccauserieën).
 4.15—4.30 n.m. B.N.O.: Berichten (Ned.)
 4.30—4.50 n.m. B.N.O.: Berichten (Eng.)
 4.50—4.57 n.m. Frans~~e~~ chansons (gr.pl.)..
 4.57—5.30 n.m. „De Betuwse neef“. Een
 hoorspel naar de bekende novelle van
 J. J. **Cremer** door Cor Hermus. Regie
 Kommer Kleijn.
 5.30—5.45 n.m. B.N.O.: Berichten (Eng.)
 5.45 n.m. Sluiting.

Algemeen handelsblad, 28 augustus 1943:

WOENSDAG te 10.45 uur
 „De **Betuwsche Neef**“ voor-
 dracht uit de novelle van J.
 J. Cremer; te 13.45 vijf
 kwartier voor de jeugd; te
 20.15 een programma gewijd
 aan September, herfstmaand.

Uit de oude doos, 1991:

Inhoud

<i>A. C. W. Staring</i> <i>Vlerk</i>	Het kameleon 7 Reisontmoetingen van Joachim Polsbroekerwoud en zijne Vrienden (fragmenten) 9
<i>Oude Heer Smits</i> <i>Willem Josephus van Zeggelen</i> <i>De Schoolmeester</i>	Een lente-mijmering 25 Pieter Spa naar Londen 34 De boterham en de goudzoeker 72
<i>Multatuli</i>	Negende geschiedenis van gezag 82
<i>Multatuli</i> <i>Jacob Jan Cremer</i> <i>Tony</i>	Eerste sprookje 86 De Betuwse neef 88 Het Openbaar Ministerie tegen Plus en Stuyck 118
<i>Rosier Faassen</i> <i>Samuel Falkland</i> <i>Samuel Falkland</i>	De koopman in ouden 12 Over baden 159 Dode neger 165

Epub uitgave 2018:

Nach der Ausgabe:
J. J. Cremer
Der Vetter vom Lande
Aus: Novellenschatz des Auslandes, Herausgegeben von Paul Heyse und Hermann Kurz
Achter Band, Rudolph Oldenbourg Verlag, München, [1873]
Aus dem Niederländischen von Adolf Glaser
Abbildung: Jan van Goyen (Ausschnitt)

ngiyaw eBooks unterliegen den Urheber- (außer für die Teile, die public domain sind) und Lizenzrechten.
Dieses eBook (pdf) darf weder neu veröffentlicht, kopiert, gespeichert, angepriesen, übermittelt, gedruckt, öffentlich zur Schau gestellt, verteilt, noch irgendwie anders verwendet werden ohne unsere ausdrückliche, vorherige schriftliche Genehmigung.
ngiyaw eBooks werden Ihnen as-is ohne irgendwelche Garantien und Gewährleistungen kostenfrei angeboten.

© 2018 Sporer Peter Michael für ngiyaw eBooks.
Földvári u. 18, H - 5093 Vezseny
ngiyaw@gmail.com - <https://www.ngiyaw-ebooks.org>
Erstellt mit Corel Ventura
Gesetzt aus der Gentium Book Basic.

Laatst bijgewerkt: 2 maart 2024.

www.jacobcremer.nl